

Đồng bằng sông cửu long nỗ lực ứng phó biến đổi khí hậu

Đồng bằng sông Cửu Long - vùng trọng điểm lương thực của Việt Nam - là một trong những điểm nóng của thế giới về biến đổi khí hậu (BĐKH). Các hiện tượng xâm nhập mặn, sạt lở, lốc xoáy, lũ lụt... xảy ra với tần suất ngày càng cao đã gây ra những tác động nghiêm trọng đến vùng đất này, ảnh hưởng lớn đến việc đảm bảo an ninh lương thực, xóa đói giảm nghèo, ổn định xã hội, bảo vệ môi trường... của khu vực và cả nước. Ứng phó và thích nghi với BĐKH là giải pháp mà các ngành, các cấp và cộng đồng dân cư nỗ lực thực hiện.

* TÁC HẠI KHÓ LƯỜNG

Chính quyền địa phương hỗ trợ người dân phường Bình Thủy, quận Bình Thủy sửa chữa nhà bị lốc xoáy làm hư hại.

ĐBSCL được biết đến là vựa lúa của cả nước, hằng năm đóng góp trên 50% sản lượng lúa, 70% sản lượng trái cây, 58% sản lượng thủy sản; chiếm 90% tổng lượng gạo xuất khẩu và 60% kim ngạch xuất khẩu thủy sản của cả nước. Điều này là nhờ lợi thế của ĐBSCL có địa hình bằng phẳng với cao độ thấp, thuận lợi cho người dân định cư và phát triển sản xuất. Tuy nhiên, chính địa hình này cũng làm cho tài sản, mùa màng và cả người định cư nơi đây bị ảnh hưởng nặng nề bởi thiên tai, những trận mưa lớn, sập lún đất, xâm nhập mặn... do hiện tượng BĐKH gây ra. Trong 16 năm qua (1996-2012), lũ, lụt đã làm chết trên 7.600 người ở khu vực ĐBSCL và thiệt hại về tài sản lên tới 1,5% GDP

của quốc gia. Các hiện tượng thiên tai như bão, lũ trong những năm gần đây được ghi nhận ngày càng trở nên trầm trọng về quy mô, tần suất và hậu quả.

Do ảnh hưởng của BĐKH, thời tiết trong khu vực ĐBSCL có nhiều thay đổi, xuất hiện nhiều trận mưa trái mùa kèm theo lốc xoáy, gây thiệt hại nặng nề về nhà cửa, hoa màu... Điển hình như ở Kiên Giang, cơn lốc xoáy ngày 18-6-2013 tại xã Thuận Yên (thị trấn Hà Tiên) đã làm trên 100 căn nhà bị hư hại, tốc mái trên 30 căn, sập hoàn toàn 14 căn, 52 căn hư hại. Riêng ở huyện Kiên Lương cũng thuộc tỉnh này, từ đầu mùa mưa đến ngày 21-6-2013, đã có 337 căn nhà bị thiệt hại do lốc xoáy, trong đó có 85 căn sập hoàn toàn. Ở tỉnh An Giang, trận mưa trái mùa kèm theo gió lốc vào đêm 15-3-2012 đi qua TP Long Xuyên và 3 huyện lân cận là Châu Thành, Thoại Sơn và Chợ Mới đã gây ảnh hưởng gần 600 gia đình. Trong đó có trên 30 căn nhà bị sập hoàn toàn, tốc mái 40 căn, còn lại hư hỏng nhẹ, thiệt hại đến trên 2,7 tỉ đồng. Tỉnh Sóc Trăng, trong những năm qua cũng bị thiệt hại nặng nề do tác động của BĐKH. Theo Sở Tài nguyên và Môi trường Sóc Trăng, những năm gần đây dòng chảy trên toàn hệ thống sông Mê Công đang ở mức thấp hơn trung bình nhiều năm 10 - 20cm nên dòng chảy đổ ra cửa biển rất thấp, làm mặn xâm nhập sớm và lấn sâu vào đất liền 40km. Những ngày triều cường kết hợp với gió chướng thổi mạnh, mặn xâm nhập sâu đến 80km. Tình trạng xâm nhập mặn ngày càng sâu và độ mặn càng lớn đã gây thiệt hại không nhỏ cho việc trồng lúa, cây ăn trái, mía, hoa màu và nuôi tôm của tỉnh Sóc Trăng. Tổng thiệt hại hằng năm trên 100 tỉ đồng. Ở Cà Mau, thời tiết thay đổi cũng dẫn đến nắng hạn cục bộ và xâm nhập mặn trong nội đồng diễn ra từ năm 2005 đến nay. Đất sản xuất nông nghiệp bị ảnh hưởng đã lên đến gần 30.000ha, ước thất thu khoảng 107 tỉ đồng/năm...

Ở TP Cần Thơ, những năm gần đây tình hình thời tiết, khí tượng thủy văn diễn biến bất thường, ngày càng phức tạp do hiện tượng BĐKH toàn cầu đã tác động đến khu vực ĐBSCL nói chung và TP Cần Thơ nói riêng. Các loại thiên tai như mưa, bão, triều cường, lốc xoáy, sét đánh, sạt lở bờ sông... xảy ra trên địa bàn gây hậu quả ngày càng nghiêm trọng, khó lường. Trong 13 năm qua (từ năm 2000 đến 2012), TP Cần Thơ xảy ra 39 đợt sét đánh làm 49 người chết và 12 người bị thương; 130 trẻ em chết đuối; xuất hiện 45 điểm sạt lở bờ sông, trong đó có 2 điểm sạt lở làm chết 4 người. Hằng năm, mực nước lên cao làm ngập trên 212.000 căn nhà, 1.234 điểm trường, trên 150 km tỉnh lộ, 4.600km đường giao thông nông thôn, 116.000ha lúa và vườn cây ăn trái, 4.996 ha diện tích nuôi trồng thủy sản... Ông Bùi Quang Minh, Chi cục Trưởng Chi cục Thủy Lợi, Ủy viên Thường trực Ban Chỉ huy Phòng chống Lụt Bão - Tìm kiếm Cứu nạn TP Cần Thơ, cho biết: "Sau khi thiên tai xảy ra, thành phố đều nhanh chóng huy động nhân lực, vật lực để hỗ trợ nhân dân khắc phục hậu quả. Những năm qua, Cần Thơ có nhiều giải pháp ứng phó BĐKH, thiên tai, nhưng hằng năm vẫn bị thiệt hại nặng nề. Vì vậy, việc ứng phó BĐKH, thiên tai không chỉ cần sự nỗ lực của các ngành, các cấp mà còn cần sự chung sức thực hiện của mỗi người dân".

*** CHỦ ĐỘNG ỨNG PHÓ**

Để ứng phó với BĐKH, nhiều địa phương khu vực ĐBSCL đã chủ động phối hợp cùng tổ chức quốc tế, các viện, trường... thực hiện nhiều giải pháp nhằm hạn chế tác hại của BĐKH, thiên tai. Tại TP Cần Thơ, Ban chỉ đạo Quyết định 158 (chỉ đạo thực hiện công tác ứng phó BĐKH) được thành lập vào năm 2009. Đến nay, Ban Chỉ đạo đã hợp tác với các tổ chức trong và ngoài nước như: Viện Nghiên cứu Chuyển đổi Xã hội và Môi trường (ISET), Thách thức với Thay đổi (CtC), Viện Chiến lược và Chính sách Khoa học và Công nghệ Quốc gia (NISTPASS), Viện Nghiên cứu BĐKH DRAGON của Trường Đại học Cần Thơ và Viện Nghiên cứu Thủy lợi miền Nam (SIWRR)... triển khai thực hiện các mô hình dự báo, đánh giá tác động của các kịch bản BĐKH đến TP Cần Thơ và đề xuất thực hiện các giải pháp thích ứng. Qua đó, nhiều dự án được triển khai thực hiện, góp phần hạn chế tác hại và thích ứng dần với BĐKH. Điển hình như: Dự án tăng cường khả năng ứng phó với BĐKH của TP Cần Thơ; Dự án sáng kiến thanh niên, truyền thông; Dự án ứng phó BĐKH dựa vào cộng đồng; dự án chống ngập ở phường An Bình; dự án nâng cao khả năng chống chịu của TP Cần Thơ để ứng phó với xâm nhập mặn do BĐKH gây ra; Dự án "Cần Thơ - xây dựng kế hoạch ứng phó toàn diện, quản lý rủi ro lũ lụt tổng hợp"... đã và đang triển khai thực hiện, góp phần nâng cao nhận thức, ứng phó BĐKH của mọi tầng lớp nhân dân.

Thực hiện Quyết định số 1719/QĐ-TTg ngày 4-10-2011 của Thủ tướng Chính phủ về phê duyệt tiêu chí đánh giá dự án ưu tiên theo Chương trình hỗ trợ ứng phó với BĐKH và Hướng dẫn số 3939/BTNMT-KTTVBĐKH ngày 25-11-2011 của Bộ Tài nguyên và Môi trường, Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ và các tỉnh, thành phố trong khu vực ĐBSCL trình Chính phủ các dự án cấp bách về giao thông thủy lợi khắc phục hậu quả lũ lụt, ứng phó với BĐKH. Qua xem xét, Thủ tướng Chính phủ đã thống nhất phê duyệt 17 dự án, với tổng kinh phí thực hiện trên 5.000 tỉ đồng. Thời gian thực hiện các dự án này từ nay đến năm 2015. Theo Thường trực Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ, khi các dự án xây dựng hoàn thành thì ĐBSCL sẽ hạn chế mức thiệt hại do thiên tai và BĐKH gây ra.

Diễn đàn hợp tác kinh tế ĐBSCL năm 2013 (MDEC Vĩnh Long năm 2013) sẽ tổ chức tại tỉnh Vĩnh Long từ ngày 21 đến 24-11-2013 do Ban chỉ đạo Tây Nam Bộ tổ chức cũng hướng đến mục tiêu chủ động thích ứng với BĐKH, phòng tránh thiên tai, tạo bước chuyển biến cơ bản trong khai thác, sử dụng tài nguyên theo hướng hợp lý, hiệu quả và bền vững, duy trì cân bằng sinh thái, hướng tới nền kinh tế xanh, thân thiện với môi trường... Theo ông Nguyễn Phong

Quang, Phó trưởng Ban Thường trực Ban chỉ đạo Tây Nam Bộ, Phó Trưởng Ban Chỉ đạo tổ chức MDEC Vĩnh Long 2013, Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ và các cơ quan tổ chức diễn đàn sẽ chú trọng việc tìm hiểu cơ chế, chính sách kinh tế của các nước có nền kinh tế phát triển mạnh trên thế giới để nghiên cứu, tập hợp những sáng kiến, đề xuất với Thủ tướng Chính phủ về các cơ chế, chính sách phù hợp, nhằm từng bước ứng dụng vào nền kinh tế, sản xuất và đời sống của nhân dân vùng ĐBSCL. Trong đó chú trọng những giải pháp thích hợp để các dự án đầu tư cơ sở hạ tầng thích ứng với BĐKH, khai thác tối đa những tiềm năng, lợi thế của vùng theo hướng phát triển kinh tế xanh, nâng cao chất lượng và giá trị cuộc sống trong bối cảnh ứng phó với BĐKH, nước biển dâng.

Bài, ảnh: HÀ VĂN